

PRZYCHODY Z DZIAŁALNOŚCI

Podstawowym założeniem prowadzenia działalności gospodarczej jest osiągnięcie zysków i przetrwania na konkurencyjnym rynku. Osiągnięcie zysków i przetrwanie jest możliwe między innymi poprzez osiągnięcie przychodów. Pojęcie przychodu w ustawie o rachunkowości jest określane następująco: przychód to uprawdopodobnione powstanie w okresie sprawozdawczym korzyści ekonomicznych, o wiarygodnie określonej wartości w formie zwiększenia wartości aktywów albo zmniejszenie wartości zobowiązań i rezerw, które doprowadzą do wzrostu kapitału własnego lub zmniejszenia jego niedoboru w inny sposób niż wniesienie środków przez udziałowców lub właścicieli.

Podstawową grupę przychodów tworzą przychody ze sprzedaży. Przychody ze sprzedaży są to kwoty należne lub uzyskane ze sprzedaży danego składnika aktywów. Przychody ze sprzedaży mogą być osiągnięte przez jednostkę gospodarczą w wyniku sprzedaży między innymi: towarów, produktów gotowych, materiałów, środków trwałych, papierów wartościowych. Przychody ze sprzedaży stanowią iloczyn sprzedanych składników i jednostkowej ceny sprzedaży (bez podatku VAT) skorygowanej o udzielone rabaty, bonifikaty.

Przychody ze sprzedaży różnych składników aktywów nie są jedynym źródłem przychodów przedsiębiorstwa. Istnieją inne tytuły przychodów, a mianowicie:

1. przychody z tytułu odsetek, np. od lokat terminowych w banku, od udzielonych pożyczek;
2. przychody z tytułu otrzymanych dotacji, kar, grzywien.

Ważne jest, aby nie utożsamiać przychodu z wpływem środków pieniężnych. Wpływy środków pieniężnych – są to pieniądze otrzymane do kasy lub na rachunek bankowy danej jednostki. Może być rozbieżność w czasie między przychodem a wpływem środków pieniężnych.

Zgodnie z zasadą memoriałową przychód powstaje w momencie sprzedaży, niezależnie od tego, kiedy przedsiębiorstwo otrzyma środki pieniężne. Jeżeli 20 lutego zostanie wystawiona faktura za sprzedane towary o terminie płatności wynoszącym 30 dni, to przychód powstanie w lutym, mimo iż pieniądze wpłyną w marcu.

Sam moment wpływu środków pieniężnych może mieć miejsce wcześniej, później lub jednocześnie z powstaniem przychodu, w zależności od określonych warunków zapłaty za sprzedane dobra lub usługi albo ten wpływ nigdy nie będzie stanowił przychodu.

Pojęcie przychodu należy także odróżnić od zysków nadzwyczajnych. Przychody wypracowuje jednostka gospodarcza, natomiast zyski nadzwyczajne powstają jako konsekwencje zdarzeń nadzwyczajnych (np. odszkodowanie z zakładu ubezpieczeniowego za straty powstałe w wyniku pożaru), których osoby zarządzające przedsiębiorstwem nie są w stanie przewidzieć, w przeciwieństwie do przychodów, które są przewidywalne.

Nie każdy wpływ środków pieniężnych jest przychodem. Oznacza to, że mimo iż na konto bankowe lub do kasy wpłynęły środki pieniężne, to nie stanowią one przychodu. Jako przykład takiego zdarzenia można podać:

1. zwrot nadpłaconego podatku dochodowego;
2. wpływy środków pieniężnych z tytułu zaciągniętego kredytu.

Ćwiczenie 1

Wpisz w kolumnie „Odpowiedź”, czy dana informacja w danym momencie wyraża: przychód, wpływ, czy zysk nadzwyczajny.

Tabela 1.

Informacja	Odpowiedź
Otrzymano kredyt bankowy (pieniądze bank dopisał do stanu konta przedsiębiorstwa)	
Wystawiono fakturę za sprzedane towary o terminie płatności 30 dni	
Nowy wspólnik wpłacił na konto pieniądze jako swój udział	
Urząd skarbowy przelał na konto bankowe zwrot podatku dochodowego	
Pracownik zwrócił niewykorzystaną zaliczkę (zaliczka dotyczyła podróży służbowej)	

Kontrahent uregulował przelewem należności za zakupy, które dokonał miesiąc temu	
Wystawiono fakturę za wykonaną usługę, odbiorca zapłacił gotówką	
Kontrahent zapłacił gotówką za zakupione trzy miesiące temu towary	

Po przeczytaniu powyższej części tekstu odpowiedz na pytania:

- Co rozumiemy pod pojęciem przychód ?

- Jaka jest różnica między przychodem a wpływem środków pieniężnych ?

- Co mówi zasada memoriałowa ?

KOSZTY DZIAŁALNOŚCI

W celu osiągnięcia przychodów jednostka gospodarcza ponosi szereg kosztów związanych z prowadzoną działalnością, np. zużycie materiałów w procesie produkcji, wynagrodzenia dla pracowników, spłata odsetek od kredytu. Zgodnie z Ustawą o rachunkowości przez pojęcie „koszty” rozumie się uprawdopodobnione zmniejszenia w okresie sprawozdawczym korzyści ekonomicznych, o wiarygodnie określonej wartości, w formie zmniejszenia wartości aktywów albo zwiększenia wartości zobowiązań i rezerw, które doprowadzą do zmniejszenia kapitału własnego lub zwiększenia jego niedoboru w inny sposób niż wycofanie środków przez udziałowców lub właścicieli⁴.

W tabeli 2 przedstawiono wybrane definicje kosztów i pojęć często utożsamianych z kosztami, takich jak: nakłady, wydatki. Jednakże pojęcia te nie są jednoznaczne.

Tabela 2. Definicje i charakterystyka: kosztu, nakładu, wydatku.

	Definicja	Charakterystyka
Koszty	<p>„Koszty stanowią wyrażone w pieniądzu celowe zużycie składników majątku trwałego i obrotowego, usług obcych, nakładów pracy oraz niektóre wydatki nie stanowiące zużycia, związane z prowadzeniem normalnej działalności przez jednostkę gospodarczą”².</p> <p>„Koszty są kategorią ekonomiczną, która oznacza wyrażone w pieniądzu wartości pracy żywej oraz zasobów majątkowych zużytych w danym okresie w celu wytworzenia wyrobów, świadczenia usług i wykonywania funkcji”³.</p>	<p>W definicji kosztów należy uwypuklić:</p> <ul style="list-style-type: none"> - to, że jest wyrażony wartościowo (np. w złotych), a nie ilościowo, jak nakład, - to, że koszt jest wówczas, gdy następuje celowe zużycie czynników produkcji. Celowe, tzn. zużycie czynników produkcji da w przyszłości efekt np. w postaci wyrobów gotowych, świadczonych usług, a w konsekwencji zysk. Niecelowe zużycie czynników produkcji (kiedy nie daje efektu w postaci wyrobów gotowych, usług) nie może być kosztem. W rachunkowości traktuje się je jako straty nadzwyczajne, - to, że zużywane czynniki produkcji związane są z normalną działalnością jednostki gospodarczej. Normalna działalność jednostki gospodarczej to ta, która umożliwia funkcjonowanie przedsiębiorstwa, realizację jego zadań (faza zakupu, faza produkcji, faza sprzedaży, administrowanie i zarządzanie przedsiębiorstwem), - to, że koszt jest przyporządkowany do okresu, np. do stycznia, do lutego.

Nakłady	Nakład to: „kategoria ekonomiczna oznaczająca wyrażone w jednostkach naturalnych zużycie siły roboczej oraz zasobów majątkowych przedsiębiorstwa” ¹ .	Charakterystyczną cechą nakładu jest to, iż wyrażony jest w jednostkach naturalnych (kg, szt., roboczogodzin). Tylko nakłady o charakterze pieniężnym (nakłady pieniężne) wykazywane są wartościowo. Można wyróżnić następujące rodzaje nakładów: - nakłady siły roboczej (np. ilość roboczogodzin wykonanych przez pracowników), - nakłady środków trwałych (są to nakłady środków pracy, np.: ilość czasu pracy maszyn, liczba kilometrów przejechanych przez samochody), - nakłady materiałowe (są to nakłady przedmiotów pracy, np. ilość materiałów (kg, l, szt.) zużytych do świadczenia usług, produkcji), - nakłady pieniężne (ilość środków pieniężnych wykorzystanych w trakcie funkcjonowania przedsiębiorstwa).
Wydatek	Wydatek jest to zmniejszenie stanu środków pieniężnych w kasie lub na rachunku bankowym jednostki gospodarczej.	Wydatek oznacza kwotę rozchodu środków pieniężnych przedsiębiorstwa. Może on być związany m.in. z: - regulacją zobowiązań, np. wobec dostawców, pracowników, - zakupem gotówkowym, - wypłatą zaliczek, np.: na poczet delegacji służbowych, zakupów.

Każdy koszt wcześniej lub później jest wydatkiem środków pieniężnych, ale nie każdy wydatek jest kosztem. Moment wydatkowania środków pieniężnych może mieć miejsce wcześniej, później lub jednocześnie z powstaniem kosztu albo może w ogóle nie stanowić kosztu.

Nie zawsze będzie zbieżność w czasie kosztu i wydatku środków pieniężnych. Wydatek może zaistnieć wcześniej lub później niż koszt, np.:

1. zakup materiałów – zapłata za nie w momencie zakupu będzie wydatkiem, a koszt będzie dopiero w momencie ich zużycia (np. wydanie do produkcji);
2. towary – koszt powstaje w momencie sprzedaży (cena zakupu, nabycia), a wydatek w momencie zapłaty dla dostawcy;
3. środki trwałe – koszt to rozłożone w czasie zużycie środka trwałego (amortyzacja) a wydatek jest w momencie, kiedy następuje zapłata dla dostawcy.

Mogą być wydatki środków pieniężnych, które nigdy nie będą stanowiły kosztu dla jednostki gospodarczej np.: zapłata zaliczki na podatek dochodowy, spłata raty kapitałowej kredytu bankowego, wypłata dywidend.

Ćwiczenie 1

Określ w kolumnie „Odpowiedź”, czy dana informacja wyraża: koszt, nakład czy wydatek.

Tabela 3.

Informacja	Odpowiedź
Przelew 700 zł z rachunku bankowego tytułem zapłaty za materiały, które będą wykorzystane do świadczenia usług	
Zużycie 70 szt. materiałów przeznaczonych do świadczenia usługi	
Wartość zużytych materiałów (300 zł) w związku ze świadczeniem usługi	
Zużycie maszyny produkcyjnej (650 zł) miesięczne	
Czas pracy maszyny potrzebny do wytworzenia 1000 sztuk wyrobów wynosi 10 maszynogodzin	
Pracownik pobrał z kasy 100 zł na poczet kosztów delegacji służbowej	
Zapłata przelewem z rachunku bieżącego za zakupiony komputer (4500 zł)	

Podział kosztów

Podziału kosztów można dokonać według różnych kryteriów w zależności od potrzeb na przykład według Koszty w układzie rodzajowym typów działalności.

a) Koszty w układzie rodzajowym

Układ rodzajowy kosztów gromadzi koszty bieżącej działalności, jakie powstają w jednostce gospodarczej między innymi w związku z zaopatrzeniem, produkcją, sprzedażą wyrobów i usług, zarządzaniem przedsiębiorstwem. Koszty w układzie rodzajowym (koszty rodzajowe) są to tzw. koszty proste bieżącej działalności, które faktycznie zostały poniesione.

Koszty rodzajowe odpowiadają na pytanie, ile i jaki rodzaj kosztów został poniesiony. Można wyróżnić siedem zasadniczych pozycji kosztów rodzajowych:

- 1) zużycie materiałów i energii;
- 2) usługi obce;
- 3) podatki i opłaty;
- 4) wynagrodzenia,
- 5) ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia;
- 6) amortyzacja;
- 7) pozostałe koszty rodzajowe.

Przykłady kosztów zużycia materiałów i energii:

- zużycie (rozchód) materiałów podstawowych;
- zużycie materiałów pomocniczych;
- zużycie materiałów biurowych;
- zużycie energii elektrycznej;
- zużycie energii cieplnej;
- zużycie ciepłej i zimnej wody;
- zużycie gazu;
- bieżący zakup środków czystości;
- bieżący zakup druków, czasopism.

b) Koszty w układzie funkcjonalnym

Koszty ponoszone w trakcie wykonywania bieżącej działalności przez jednostkę gospodarczą – czyli koszty rodzajowe – można przyporządkować do różnych miejsc ich powstawania (typów działalności) – w ten sposób zostają wyrażone koszty w układzie funkcjonalnym.

Koszty układu funkcjonalnego (koszty według typów działalności) są to koszty złożone przyporządkowane do danego miejsca powstawania kosztów.

Koszty według typów działalności mogą dać odpowiedź na pytanie, gdzie w jednostce gospodarczej zostały poniesione koszty. Można wyodrębnić cztery podstawowe koszty według typów działalności:

- 1) koszty działalności podstawowej;
- 2) koszty działalności pomocniczej;
- 3) koszty ogólnego zarządu (koszty ogólnozakładowe);
- 4) koszty sprzedaży.

Koszty działalności podstawowej – obejmują swoim zasięgiem koszty poniesione w związku z wykonywaniem głównej działalności w danej jednostce gospodarczej (działalność produkcyjna, handlowa lub usługowa).

Ćwiczenie 2

Przy każdej informacji wpisz odpowiednią nazwę kosztu rodzajowego oraz kosztu według typów działalności. Informacje dotyczą działalności przedsiębiorstwa transportowego, np. taksówkowego.

Tabela 4.

Koszty	Koszty rodzajowe	Koszty według typów działalności
Wartość zużytej energii elektrycznej (oświetlenie oddziału remontowego)		
Wynagrodzenia kierowców		
Zużycie środków transportu		
Ryczałt za używanie prywatnych samochodów przez pracowników administracji do celów służbowych		
Zużycie wody w bazie transportowej		
Wartość rozmów telefonicznych wykonanych przez kierowców		
Składki ZUS finansowane ze środków pracodawcy		

Po przeczytaniu powyższej części tekstu odpowiedz na pytania:

- *Co rozumiemy pod pojęciem koszty ?*
- *Jaka jest różnica między kosztem a wydatkiem i nakładem ?*